

Staten van Aruba

LANDSVERORDENING houdende algemene regels met betrekking tot het bestuursrecht (Landsverordening algemene bepalingen bestuursrecht)

Wettingsjaar 2022-2023 - 995

ONTWERP

no. 2

IN NAAM VAN DE KONING!

DE GOUVERNEUR van Aruba,

In overweging genomen hebbende:

- dat artikel V.17 van de Staatsregeling van Aruba de vaststelling bij landsverordening van algemene regels van bestuursrecht vereist teneinde de rechtsge-
lijkheid van en de rechtszekerheid voor de burger te bevorderen;
- dat het wenselijk is een dergelijke landsverordening in verband met haar om-
vang en complexiteit in fasen tot stand te brengen in de vorm van aanbouw-
wetgeving;
- dat de onderhavige landsverordening de eerste tranche bevat van een lands-
verordening als vorenbedoeld.

Heeft, de Raad van Advies gehoord, met gemeen overleg der Staten, vastgesteld
onderstaande landsverordening:

HOOFDSTUK 1

Definities en reikwijdte

Artikel 1:1

1. Onder een bestuursorgaan wordt verstaan:
 - a. een orgaan van een rechtspersoon die krachtens publiekrecht ingesteld is, of
 - b. een andere persoon of een ander college, met enig openbaar gezag be-
kleed.

2. De volgende organen, personen en colleges worden niet als bestuursorgaan aangemerkt:
 - a. de wetgevende macht;
 - b. de Staten;
 - c. de Raad van Advies;
 - d. de Algemene Rekenkamer;
 - e. onafhankelijke, in de Staatsregeling van Aruba, bij rijkswet of bij landsverordening ingestelde organen die met rechtspraak belast zijn;
 - f. de voorzitters, leden, griffiers, secretarissen en commissies van de in de onderdelen b tot en met e bedoelde organen.

Artikel 1:2

1. Onder een belanghebbende wordt verstaan degene wiens belang rechtstreeks bij een beschikking is betrokken.
2. Ten aanzien van bestuursorganen worden de aan hen toevertrouwde belangen als hun belangen beschouwd.
3. Ten aanzien van rechtspersonen worden als hun belangen mede beschouwd de algemene en collectieve belangen die zij krachtens hun doelstellingen en blijkens hun feitelijke werkzaamheden in het bijzonder behartigen.

Artikel 1:3

1. Onder een beschikking wordt verstaan een schriftelijke beslissing van een bestuursorgaan, inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling die niet van algemene strekking is, met inbegrip van de afwijzing van een aanvraag.
2. Onder een aanvraag wordt verstaan een verzoek van een belanghebbende om een beschikking te geven.

Artikel 1:4

Onder een beleidsregel wordt verstaan een op schrift gestelde beslissing van een bestuursorgaan, inhoudende een publiekrechtelijke rechtshandeling tot vastlegging van een voorgenomen of reeds bestaande gedragslijn met betrekking tot de afweging van belangen, de vaststelling van feiten of de uitleg van een wettelijk voorschrift bij het gebruik van een bevoegdheid van dat bestuursorgaan.

Artikel 1:5

De hoofdstukken 2 tot en met 5 van deze landsverordening zijn niet van toepassing op beschikkingen en beleidsregels, verband houdende met:

- a. de opsporing en vervolging van strafbare feiten;
- b. de tenuitvoerlegging van strafrechtelijke beslissingen.

HOOFDSTUK 2

Verkeer tussen burgers en bestuursorganen

Afdeling 2.1

Algemene bepalingen

Artikel 2:1

1. Een bestuursorgaan zendt aan een ieder die zich schriftelijk tot dat bestuursorgaan richt, binnen twee weken een bevestiging van ontvangst van het betrokken schrijven met het ambtelijk kenmerk daarvan; het vermeldt bovendien, zo mogelijk, de verwachte termijn van beantwoording daarvan, indien de inhoud van het schrijven daarop gericht is. Indien het betreft een aanvraag, bevat de bevestiging van ontvangst tevens de vermelding van de beslistermijn van het bestuursorgaan, vermeld in de landsverordening waarop de aanvraag betrekking heeft.
2. Het bestuursorgaan zendt geschriften tot behandeling waarvan kennelijk een ander bestuursorgaan bevoegd is, onverwijld door naar dat orgaan, onder gelijktijdige mededeling daarvan aan de afzender.
3. Het bestuursorgaan zendt geschriften die niet voor hem bestemd zijn, en die ook niet kunnen worden doorgezonden, zo spoedig mogelijk terug aan de afzender.

Artikel 2:2

1. Een ieder kan zich bij de behartiging van zijn belangen in het persoonlijk contact met een bestuursorgaan door een gemachtigde laten vertegenwoordigen of zich door derden laten bijstaan, doch bijstand door meer dan twee personen is slechts toegestaan, indien het bestuursorgaan daarmee heeft ingestemd.
2. Het bestuursorgaan kan van een gemachtigde het tonen van een schriftelijke machtiging verlangen.

3. Het bestuursorgaan is bevoegd in het mondeling verkeer de bijstand of vertegenwoordiging door een persoon tegen wie bij hem ernstige bezwaren bestaan, te weigeren. De weigering wordt de betrokkenen door het bestuursorgaan onverwijld schriftelijk medegedeeld.
4. Het derde lid is niet van toepassing op de bijstand, te leveren door een advocaat die is ingeschreven bij het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Artikel 2:3

1. Een bestuursorgaan vervult zijn taak zonder vooringenomenheid.
2. Een bestuursorgaan waakt ertegen dat tot dat bestuursorgaan behorende of daarvoor werkzame personen die een persoonlijk belang hebben bij een beslissing van het bestuursorgaan, niet bij de besluitvorming daarvan betrokken zijn of de totstandkoming daarvan kunnen beïnvloeden.

Artikel 2:4

1. Een ieder die betrokken is bij de uitvoering van de taak van een bestuursorgaan, en die daarbij de beschikking krijgt over gegevens waarvan hij het vertrouwelijke karakter kent of redelijkerwijs moet vermoeden, en voor wie niet reeds uit hoofde van zijn ambt, beroep of wettelijk voorschrift ter zake van die gegevens een geheimhoudingsplicht geldt, is verplicht tot geheimhouding van die gegevens, behoudens voor zover enig wettelijk voorschrift hem tot mededeling verplicht of uit zijn taak de noodzaak tot mededeling voortvloeit.
2. Het eerste lid is mede van toepassing op instellingen en daarvoor werkzame personen die door een bestuursorgaan worden betrokken bij de uitvoering van zijn taak, en op instellingen en daarvoor werkzame personen die een bij of krachtens landsverordening opgedragen taak uitvoeren.

Afdeling 2.2

Het gebruik van taal in het bestuurlijk verkeer

Artikel 2:5

1. Bestuursorganen formuleren beschikkingen in de Nederlandse taal. De essentie van de inhoud van de daarin neergelegde beslissing kan in de Papiamentse, Engelse of Spaanse taal in de beschikking worden vermeld.

2. Bestuursorganen formuleren beleidsregels steeds in de beide officiële talen van Aruba.

Artikel 2:6

Onverminderd het bepaalde in artikel 2:5, kan een bestuursorgaan in het mondeling en schriftelijk verkeer gebruik maken van een andere taal, indien het gebruik daarvan doelmatiger is en de belangen van het Land of van derden daardoor niet onevenredig worden geschaad.

Artikel 2:7

1. Ingezetenen van Aruba en in Aruba gevestigde rechtspersonen gebruiken in het schriftelijk verkeer met bestuursorganen een van de officiële talen van Aruba.
2. In afwijking van het eerste lid kan een in Aruba gevestigde rechtspersoon wiens moedermaatschappij elders gevestigd is, zich in de Engelse of Spaanse taal tot een bestuursorgaan richten.

Artikel 2:8

Een bestuursorgaan zendt een aan hem gericht geschrift aan de afzender terug, indien het niet voldoet aan de voorschriften van deze titel. Bij de terugzending wordt in de beide officiële talen van Aruba, alsmede in de Engelse en Spaanse taal vermeld, in welke taal het geschrift gesteld dient te zijn om in behandeling te worden genomen.

Afdeling 2.3

Verkeer langs elektronische weg

Artikel 2:9

1. In het verkeer tussen burgers en bestuursorganen kan een bericht elektronisch worden verzonden, mits de bepalingen van deze afdeling in acht worden genomen.
2. Het eerste lid geldt niet, indien:
 - a. dit bij of krachtens wettelijk voorschrift is bepaald, of
 - b. een vormvoorschrift zich tegen elektronische verzending verzet.

Artikel 2:10

1. Een bestuursorgaan kan een bericht dat aan een of meer geadresseerden gericht is, per elektronische post verzenden, voor zover de geadresseerde kenbaar gemaakt heeft dat hij langs deze weg voldoende bereikbaar is. Indien een bestuursorgaan een bericht elektronisch verzendt, geschiedt dit op een voldoende betrouwbare en vertrouwelijke manier, gelet op de aard en de inhoud van het bericht. Bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, worden daaromtrent voorschriften gesteld.
2. Een bestuursorgaan verzendt de kennisgeving van de totstandkoming van een beschikking slechts per elektronische post, indien bij of krachtens de landsverordening waarop de beschikking gebaseerd is, in de mogelijkheid daartoe voorzien is.
3. Bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt bepaald, welke methode van elektronische ondertekening wordt gebruikt bij de verzending van een beschikking die ingevolge het tweede lid elektronisch mag geschieden.
4. Het bestuursorgaan draagt zorg voor de bewaring van een op papier gestelde en ondertekende versie van de beschikking.

Artikel 2:11

1. Een bericht kan elektronisch naar een bestuursorgaan worden verzonden, voor zover het bestuursorgaan kenbaar heeft gemaakt dat deze weg is geopend. Het bestuursorgaan kan nadere eisen stellen aan het gebruik van de elektronische weg.
2. Een bestuursorgaan kan elektronisch verschaftte gegevens en bescheiden weigeren, voor zover de aanvaarding daarvan tot een onevenredige belasting voor het bestuursorgaan zou leiden.
3. Een bestuursorgaan kan de behandeling van een elektronisch verzonden bericht weigeren, ingeval de betrouwbaarheid of vertrouwelijkheid van dit bericht onvoldoende gewaarborgd is, gelet op de aard en de inhoud van het bericht.
4. Het bestuursorgaan deelt een weigering op grond van dit artikel zo spoedig mogelijk aan de afzender mede.

Artikel 2:12

1. Als tijdstip waarop een bericht door een bestuursorgaan elektronisch verzonden is, geldt het tijdstip waarop het bericht een systeem voor gegevensverwerking

bereikt, waarvoor het bestuursorgaan geen verantwoordelijkheid draagt of, indien het bestuursorgaan en de geadresseerde gebruik maken van hetzelfde systeem voor gegevensverwerking, het tijdstip waarop het bericht toegankelijk wordt voor de geadresseerde.

2. Als tijdstip waarop een bericht door een bestuursorgaan elektronisch ontvangen is, geldt het tijdstip waarop het bericht zijn systeem voor gegevensverwerking bereikt heeft.

HOOFDSTUK 3

Bevoegdheden van bestuursorganen

Afdeling 3.1

Algemene bepaling

Artikel 3:1

Een bestuursorgaan kan beleidsregels vaststellen met betrekking tot een hem wettelijk toebedeelde of onder zijn verantwoordelijkheid uitgeoefende bevoegdheid.

Afdeling 3.2

Beschikkingen, strekkende tot het verrichten van rechtshandelingen naar burgerlijk recht

Artikel 3:2

1. Bevoegd tot het geven van een beschikking, strekkende tot verrichten van een rechtshandeling naar burgerlijk recht, waarbij het Land partij is, is de minister wiens ministerie tot taak heeft zorg te dragen voor de behartiging van de desbetreffende aangelegenheid.
2. Geen bevoegdheid als bedoeld in het eerste lid, bestaat met betrekking tot een beschikking, strekkende tot het aangaan van:
 - a. een mondelinge overeenkomst naar burgerlijk recht
 - b. een overeenkomst naar burgerlijk recht met een ingezetene van Aruba of met een in Aruba gevestigde rechtspersoon, waarop een ander recht dan dat van Aruba van toepassing is, en die gesteld is in een andere dan de Nederlandse taal.

Artikel 3:3

1. Tot het geven van een beschikking, strekkende tot het verlenen van een volmacht om een rechtshandeling naar burgerlijk recht, waarbij het Land partij is, te verrichten, is slechts bevoegd de minister wiens ministerie tot taak heeft zorg te dragen voor de behartiging van de desbetreffende aangelegenheid.
2. Een volmacht als bedoeld in het eerste lid, kan uitsluitend schriftelijk worden verleend aan de ambtenaar die belast is met de leiding van de overheidsdienst die het meest bij de desbetreffende rechtshandeling betrokken is.

Artikel 3:4

1. Een minister is niet bevoegd tot het geven van een beschikking, strekkende tot het aangaan van een overeenkomst naar burgerlijk recht, die voor het Land leidt tot financiële verplichtingen die zich uitstrekken over een periode van meer dan vijf jaren, tenzij in die overeenkomst is vastgelegd dat zij na het verloop van vijf jaren na haar totstandkoming op enig moment door het Land kan worden opgezegd, zonder dat aan die opzegging voor het Land financiële lasten verbonden zijn.
2. Onverminderd het eerste lid, is een minister slechts bevoegd tot het geven van een beschikking, strekkende tot het aangaan van een arbeidsovereenkomst tussen het Land en een derde, indien het betreft een overeenkomst ter vervulling van een functie:
 - a. waarvoor binnen zijn ministerie een formatieplaats en een functiebeschrijving bestaan;
 - b. welker daaraan verbonden werkzaamheden een aflopend karakter hebben;
 - c. waarvoor vóór het sluiten van de overeenkomst voor de daaruit voortvloeiende kosten in de begroting voor het desbetreffende ministerie middelen zijn toegestaan, en
 - d. voor welker vervulling tevoren in ten minste drie lokale media advertenties zijn geplaatst.
3. Bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, worden nadere regels gesteld met betrekking het tweede lid.

Artikel 3:5

Tot het geven van een beschikking, strekkende tot:

- a. het aangaan van een geldlening door het Land, of

- b. het garanderen of borgen door het Land van een geldlening die door een derde is of zal worden aangegaan, of
 - c. het verstrekken door het Land van een geldlening aan een derde, of
 - d. de instemming met de wijziging van de voorwaarden van een door het Land gesloten lening of een door het Land gesloten garantie- of borgstellingsovereenkomst, die niet in het nadeel is van het Land,
- is slechts bevoegd de minister die belast is met de zorg voor het algemeen beheer van en het toezicht op de inkomsten en uitgaven van het Land.

Artikel 3:6

1. Tot het geven van een beschikking, strekkende tot:
 - a. de oprichting, de mede-oprichting of de ontbinding van een privaatrechtelijke rechtspersoon;
 - b. de deelneming door het Land in een privaatrechtelijke rechtspersoon;
 - c. de wijziging van de omvang van de deelneming door het Land in een privaatrechtelijke rechtspersoon;
 - d. het doen van een schenking aan derden van een aan het Land toebehorende zaak of vorderingsrecht, of
 - e. een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van een aan het Land toebehorende vordering,is slechts bevoegd de minister die belast is met de zorg voor het algemeen beheer van en het toezicht op de inkomsten en uitgaven van het Land.
2. Van de beschikking wordt kennis gegeven aan de Staten.

Artikel 3:7

Tot het geven van een beschikking, strekkende tot de verkoop van een aan het Land toebehorende zaak die niet langer benodigd is voor de overheidsdienst, is slechts bevoegd de minister die belast is met de zorg voor het algemeen beheer van en het toezicht op de inkomsten en uitgaven van het Land.

Artikel 3:8

1. Tot het geven van een beschikking, strekkende tot het aangaan van een vaststellingsovereenkomst, is slechts bevoegd de minister die belast is met het ministerie dat het meest betrokken is bij die overeenkomst.

2. Het eerste lid is niet van toepassing op een overeenkomst met een vaststellingskarakter, tot het aangaan waarvan de Inspecteur der belastingen en de Ontvanger der belastingen bevoegd zijn.

Artikel 3:9

Tot het geven van een beschikking, strekkende tot het openbaar of onderhands aanbesteden van een werk, een levering of een dienstverrichting, is slechts bevoegd de minister, op de begroting van wiens ministerie de kosten daarvan geraamd zijn.

HOOFDSTUK 4

Bevoegdheidsuitoefening

Afdeling 4.1

Vorbereiding van beschikkingen of beleidsregels

Artikel 4:1

1. Bij de voorbereiding van en de besluitvorming omtrent een beschikking of een beleidsregel betracht het bestuursorgaan de vereiste zorgvuldigheid.
2. Indien aan een bestuursorgaan de bevoegdheid tot het geven van een beschikking is toegekend, is dat bestuursorgaan tevens bevoegd om ter bescherming van de belangen met het oog waarop de bevoegdheid is toegekend, aan de beschikking voorschriften en beperkingen te verbinden en om een gegeven beschikking te wijzigen of in te trekken.
3. Voordat een bestuursorgaan overgaat tot intrekking of wijziging van een beschikking of tot afwijzing van een aanvraag, stelt het de belanghebbende tot wie die beschikking gericht wordt, en die naar verwachting daartegen bedenkingen zal hebben, in de gelegenheid binnen een termijn van ten minste vier weken zijn zienswijze naar keuze schriftelijk of mondeling naar voren te brengen.
4. Het bestuursorgaan kan toepassing van het derde lid achterwege laten, voor zover:
 - a. de afwijking van een aanvraag slechts van geringe betekenis voor de aanvrager kan zijn, of
 - b. de vereiste spoed zich daartegen verzet, of
 - c. het met de wijziging of intrekking beoogde doel slechts kan worden bereikt, indien de belanghebbende daarvan niet reeds tevoren in kennis gesteld is.

Artikel 4:2

1. Bij de voorbereiding van een door een bestuursorgaan wenselijk geachte beschikking of beleidsregel vergaart het bestuursorgaan de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de daarbij af te wegen belangen.
2. Indien op een aanvraag moet worden beslist, verschaft de aanvrager de gegevens en bescheiden, die voor de beslissing op de aanvraag nodig zijn, en waarover deze redelijkerwijs de beschikking kan krijgen. Hij kan weigeren gegevens en bescheiden te verschaffen, voor zover het belang daarvan voor de beslissing van het bestuursorgaan niet opweegt tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de aanvrager, met inbegrip van de bescherming van medische en psychologische onderzoeksresultaten, of tegen het belang van de bescherming van bedrijfs- en fabricagegegevens.

Artikel 4:3

1. Het bestuursorgaan kan weigeren een aanvraag te behandelen, indien:
 - a. de aanvrager niet voldaan heeft aan enig wettelijk voorschrift voor het in behandeling nemen van de aanvraag, of
 - b. de aanvraag geheel of gedeeltelijk geweigerd is op grond van artikel 2:11, of
 - c. de verstrekte gegevens en bescheiden onvoldoende zijn voor de beoordeling van de aanvraag of voor de voorbereiding van de beschikking, mits de aanvrager de gelegenheid heeft gehad de aanvraag binnen een door het bestuursorgaan gestelde termijn aan te vullen.
2. Indien de aanvraag of een van de daarbij behorende gegevens of bescheiden in een vreemde taal gesteld is en een vertaling daarvan voor de beoordeling van de aanvraag of voor de voorbereiding van de beschikking noodzakelijk is, kan het bestuursorgaan besluiten de aanvraag niet te behandelen, mits de aanvrager de gelegenheid heeft gehad binnen een door het bestuursorgaan gestelde termijn de aanvraag met een vertaling in de Nederlandse taal aan te vullen.
3. Indien de aanvraag of een van de daarbij behorende gegevens of bescheiden omvangrijk of ingewikkeld is en een samenvatting voor de beoordeling van de aanvraag of voor de voorbereiding van de beschikking noodzakelijk is, kan het bestuursorgaan besluiten de aanvraag niet te behandelen, mits de aanvrager de gelegenheid heeft gehad binnen een door het bestuursorgaan gestelde termijn de aanvraag met een samenvatting aan te vullen.

4. Een besluit de aanvraag niet te behandelen wordt aan de aanvrager bekendgemaakt binnen vier weken nadat de aanvraag is aangevuld, of nadat de daarvoor gestelde termijn ongebruikt is verstreken.

Artikel 4:4

1. Indien na een geheel of gedeeltelijk afwijzende beschikking een nieuwe aanvraag wordt gedaan, is de aanvrager gehouden nieuw gebleken feiten of veranderde omstandigheden te vermelden.
2. Indien in de aanvraag geen nieuw gebleken feiten of veranderde omstandigheden worden vermeld, kan het bestuursorgaan zonder toepassing te geven aan artikel 4:3 de aanvraag afwijzen onder verwijzing naar zijn eerdere afwijzende beschikking.

Artikel 4:5

Het bestuursorgaan gebruikt de bevoegdheid tot het geven van een beschikking of tot het vaststellen van een beleidsregel niet voor een ander doel dan waarvoor die bevoegdheid verleend is.

Artikel 4:6

1. Het bestuursorgaan weegt de rechtstreeks bij een beschikking en de bij een beleidsregel te regelen belangen op een zorgvuldige en evenwichtige wijze af, voor zover niet uit een wettelijk voorschrift een beperking voortvloeit.
2. De voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van een beschikking of een beleidsregel zijn niet onevenredig in verhouding tot de met die beschikking of beleidsregel te dienen doelen.

Artikel 4:7

Een bestuursorgaan handelt overeenkomstig een beleidsregel, tenzij dat voor een of meer belanghebbenden gevolgen zou hebben die wegens bijzondere omstandigheden onevenredig zijn in verhouding tot de met de beleidsregel te dienen doelen.

Artikel 4:8

1. Aan een beschikking en aan een beleidsregel ligt een deugdelijke motivering ten grondslag.

2. Ter motivering van een beschikking kan slechts worden volstaan met verwijzing naar een vaste gedragslijn, voor zover deze neergelegd is in een beleidsregel.
3. Ter motivering van een beschikking of een onderdeel daarvan kan worden volstaan met een verwijzing naar een met het oog daarop uitgebracht advies, indien het advies zelf de motivering bevat en van het advies kennis is of wordt gegeven. Wordt van het advies afgeweken, dan worden de redenen daarvoor vermeld.

Artikel 4:9

Op andere handelingen van bestuursorganen dan het nemen van beschikkingen en het vaststellen van beleidsregels zijn de artikelen 4:1, eerste lid, 4:2, eerste lid, 4:5, 4:6 en 4:8, eerste lid, van overeenkomstige toepassing, betrokken voor zover de aard van de handelingen zich daartegen niet verzet.

Afdeling 4.2

Bekendmaking van beschikkingen

Artikel 4:10

1. De motivering van een beschikking wordt vermeld bij de bekendmaking van de beschikking. Daarbij wordt vermeld, krachtens welk wettelijk voorschrift de beschikking gegeven is, en, ingeval een beleidsregel toegepast is, overeenkomstig welke beleidsregel beslist is.
2. Indien de motivering in verband met de vereiste spoed niet aanstonds bij de bekendmaking van de beschikking kan worden vermeld, verstrekt het bestuursorgaan deze binnen een week na de bekendmaking.

Artikel 4:11

1. De vermelding van de motivering kan achterwege blijven, indien redelijkerwijs kan worden aangenomen dat daaraan geen behoefte bestaat.
2. Verzoekt een belanghebbende binnen een redelijke termijn om de motivering, dan wordt die zo spoedig mogelijk verstrekt.

Artikel 4:12

1. Een beschikking wordt gegeven binnen de bij wettelijk voorschrift bepaalde termijn of, bij het ontbreken van zulk een termijn, binnen een redelijke termijn na ontvangst van de aanvraag.
2. De in het eerste lid bedoelde redelijke termijn is in ieder geval verstreken, nadat twaalf weken zijn verstreken na ontvangst van de aanvraag, mits alle in artikel 4:2, tweede lid, bedoelde gegevens en bescheiden door de aanvrager verstrekt zijn.

Artikel 4:13

1. Een beschikking treedt niet in werking, voordat zij bekendgemaakt is.
2. De bekendmaking van een beschikking geschiedt binnen twee weken na de datering ervan door toezending of uitreiking van de beschikking aan degene of degenen tot wie zij gericht is, en, indien de beschikking is aangevraagd door een ander dan degene tot wie zij gericht is, de aanvrager.
3. Indien de beschikking niet tot een persoon gericht is, of de bekendmaking van een tot een persoon gerichte beschikking niet kan geschieden op de wijze, voorzien in het tweede lid, geschiedt zij op een andere geschikte wijze.

Artikel 4:14

Tegelijkertijd met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking, bedoeld in artikel 4:13, tweede of derde lid, wordt van de inhoud van de beschikking mededeling gedaan aan degene of degenen tot wie de beschikking niet gericht is, maar die bij de voorbereiding daarvan hun zienswijze naar voren hebben gebracht. De mededeling vermeldt, wanneer en hoe de bekendmaking plaatsgevonden heeft.

Artikel 4:15

1. Indien tegen een beschikking bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld, wordt daarvan bij de bekendmaking, bedoeld in artikel 4:12, tweede of derde lid, en de mededeling, bedoeld in artikel 4:13, melding gemaakt.
2. Hierbij wordt vermeld door wie, binnen welke termijn en bij welk orgaan bezwaar kan worden gemaakt of beroep kan worden ingesteld.

Artikel 4:16

1. De vaststelling van een beleidsregel en de wijziging daarvan worden bekendgemaakt in de Landscourant van Aruba, met vermelding, zo mogelijk, van het wettelijk voorschrift op welker uitvoering de beleidsregel betrekking heeft. Een beleidsregel treedt niet in werking, voordat zij bekendgemaakt is.
2. Het bestuursorgaan verstrekt, desgevraagd, aan eenieder inzage in beleidsregels. Op een daartoe strekkend verzoek wordt een afschrift verstrekt van beleidsregels, tenzij de beleidsregels voor eenieder elektronisch toegankelijk gemaakt zijn.

Afdeling 4.3

Beschikkingen van rechtswege

Artikel 4:17

1. Indien niet tijdig op de aanvraag om een beschikking is beslist, is de gevraagde beschikking van rechtswege gegeven, tenzij de landsverordening op grond waarvan de beschikking is aangevraagd, anders bepaalt.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op het niet tijdig beschikken op verzoeken als bedoeld in artikel 5:4, eerste lid.
3. Artikel 9, tweede lid, van de Landsverordening administratieve rechtspraak is niet van toepassing op een van rechtswege gegeven beschikking.
4. In afwijking van artikel 4:13, eerste lid, treedt een beschikking als bedoeld in het eerste lid, in werking op de derde werkdag na afloop van de beslistermijn.

Artikel 4:18

1. Het bestuursorgaan doet van het totstandkomen van een beschikking als bedoeld in artikel 4:17, eerste lid, binnen twee weken mededeling aan de aanvrager, en plaatst die mededeling in de Landscourant van Aruba
2. Indien bij de behandeling van de aanvraag derden een zienswijze naar voren hebben gebracht, wordt aan hen eveneens mededeling gedaan van het feit dat de aangevraagde beschikking van rechtswege tot stand is gekomen.

Artikel 4:19

1. Indien het bestuursorgaan totstandkoming van de beschikking niet binnen twee weken heeft bekendgemaakt aan de aanvrager en deze het bestuursorgaan

daaromtrent schriftelijk in gebreke heeft gesteld, verbeurt het Land een dwangsom vanaf de dag dat twee weken zijn verstreken sinds die ingebrekestelling.

2. De dwangsom wordt berekend voor elke dag dat het bestuursorgaan in gebreke is, met een maximum van 42 dagen.
3. De dwangsom bedraagt de eerste veertien dagen Afl. 100,- per dag, de daaropvolgende veertien dagen Afl. 200,- per dag en de resterende dagen Afl. 400,- per dag.
4. Indien het bestuursorgaan niet overgaat tot betaling van de ingevolge het eerste lid verschuldigde dwangsom, kan de aanvrager bij het Gerecht in Eerste Aanleg van Aruba een verzoek indienen om het bestuursorgaan te verplichten alsnog gevolg te geven aan de ingebrekestelling. De tenuitvoerlegging kan vervolgens geschieden overeenkomstig Boek 2 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsverordening van Aruba.

Artikel 4:20

Indien in een wettelijk voorschrift of een beleidsregel is bepaald dat in een beschikking steeds bepaalde voorschriften of beperkingen worden opgenomen, dan maken deze ook deel uit van de beschikking van rechtswege.

Artikel 4:21

1. Het bestuursorgaan kan aan een beschikking van rechtswege alsnog voorschriften verbinden of de beschikking, wijzigen of intrekken, voor zover dit nodig is ter voorkoming van ernstige gevolgen voor het algemeen belang.
2. Een beschikking als bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden genomen binnen zes weken na het doen van de mededeling, bedoeld in artikel 4:18, eerste lid.
3. Het bestuursorgaan vergoedt de schade die door de wijziging of intrekking, bedoeld in het eerste lid, is veroorzaakt.

HOOFDSTUK 5

Bestuurlijke handhaving

Afdeling 5.1

Algemene bepalingen

Artikel 5:1

1. In dit hoofdstuk wordt verstaan onder:

- overtreding : niet-naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift;
- overtreder : degene die een overtreding pleegt of medepleegt;
- bestuurlijke sanctie : de door een bestuursorgaan wegens een overtreding bij beschikking opgelegde verplichting of onthouden aanspraak;
- herstelsanctie : de bestuurlijke sanctie die strekt tot:
 - a. het beëindigen of het geheel of gedeeltelijk ongedaan maken van een overtreding, of
 - b. het voorkomen van herhaling van een overtreding, of
 - c. het wegnemen of beperken van de gevolgen van een overtreding;
- last onder dwangsom : de herstelsanctie die inhoudt:
 - a. de last aan een overtreder tot het gehele of gedeeltelijke herstel van een geconstateerde overtreding, dan wel tot het voorkomen van een overtreding, en
 - b. de verplichting tot betaling van een geldsom, indien aan de in onderdeel a bedoelde opdracht geen, niet tijdig of niet volledig uitvoering gegeven is;
- last onder bestuursdwang : de door een minister op te leggen herstelsanctie die inhoudt:
 - a. de last tot het gehele of gedeeltelijke herstel van een geconstateerde overtreding, en
 - b. de bevoegdheid van de desbetreffende minister om de last door feitelijk handelen ten uitvoer te leggen, indien zij niet, niet tijdig of niet volledig uitgevoerd is;
- bestraffende sanctie : de bestuurlijke sanctie, voor zover deze beoogt de overtreder leed toe te voegen;

bestuurlijke boete : de bestraffende sanctie, inhoudende een onvoorwaardelijke verplichting tot betaling van een geldsom;
toezichthouder : een persoon, bij of krachtens wettelijk voorschrift belast met het houden van toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift.

2. Geen bestuurlijke sanctie is de enkele last tot het verrichten of nalaten van bepaalde handelingen.
3. De bepalingen van dit hoofdstuk zijn niet van toepassing op:
 - a. de landsverordeningen waarop de Algemene landsverordening belastingen (AB 2004 no. 10) van toepassing is, en
 - b. het optreden ter onmiddellijke handhaving van de openbare orde.
4. Overtredingen kunnen worden begaan door natuurlijke personen en rechtspersonen. Artikel 1:127, tweede en derde lid, van het Wetboek van Strafrecht van Aruba is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5:2

1. Een bestuurlijke sanctie wordt slechts opgelegd, indien de overtreding en de sanctie voorafgaand aan de gedraging bij of krachtens een landsverordening is omschreven en het bestuursorgaan heeft vastgesteld dat een overtreding heeft plaatsgevonden.
2. Indien twee of meer voorschriften zijn overtreden, kan voor de overtreding van elk afzonderlijk voorschrift een bestuurlijke sanctie worden opgelegd.
3. Geen bestuurlijke sanctie wordt opgelegd, voor zover er voor de overtreding een rechtvaardigingsgrond bestond.
4. Het bestuursorgaan dat bevoegd is tot het opleggen van een bestuurlijke sanctie, houdt een alleen voor de dienst toegankelijk register bij van de door hem opgelegde sancties en van de afhandeling daarvan.

Artikel 5:3

Een bestraffende sanctie wordt niet opgelegd, zolang de beëindiging of de ongedaanmaking van de overtreding nog bewerkstelligd kan worden door middel van een herstelsanctie.

Artikel 5:4

1. Een ieder kan een bestuursorgaan verzoeken:

- a. een herstelsanctie op te leggen wegens een door hem vermoede overtreding;
 - b. over te gaan tot invordering van een verbeurde dwangsom of een opgelegde bestuurlijke boete;
 - c. over te gaan tot de daadwerkelijke uitoefening van bestuursdwang.
2. Indien de verzoeker belanghebbende is bij de inwilliging van zijn verzoek, handelt het bestuursorgaan overeenkomstig de artikelen 5:5 tot en met 5:8.
3. Indien de verzoeker geen belanghebbende is bij de inwilliging van zijn verzoek, wordt het verzoek niet in behandeling genomen. De verzoeker wordt daarvan binnen twaalf weken na ontvangst van het verzoek schriftelijk in kennis gesteld.
4. Een natuurlijk persoon die een verzoek doet als bedoeld in het eerste lid, kan daarbij aangeven dat hij er bezwaar tegen heeft dat zijn identiteit aan anderen dan het bestuursorgaan bekend wordt. In zodanig geval draagt het bestuursorgaan er zorg voor dat bij het geven van informatie aan derden geen gegevens worden verstrekt, waaruit de identiteit van de verzoeker kan worden afgeleid.

Artikel 5:5

1. Met betrekking tot een verzoek als bedoeld in artikel 5:4, eerste lid, onderdeel a, doet het tot het opleggen van een bestuurlijke sanctie bevoegde bestuursorgaan, tenzij het een ongefundeerd verzoek betreft of door een toezichthouder daaromtrent reeds een rapport opgemaakt is, zo spoedig mogelijk na de ontvangst van het verzoek door een toezichthouder onderzoeken, of er sprake is van een overtreding.
2. Indien het verzoek ongefundeerd blijkt te zijn of uit het rapport van het onderzoek, bedoeld in het eerste lid, blijkt dat geen overtreding is geconstateerd, wordt de verzoeker onverwijld van een feit als vorenbedoeld, in kennis gesteld.

Artikel 5:6

1. Indien ter zake van een verzoek als bedoeld in artikel 5:4, eerste lid, onderdeel a, door een toezichthouder reeds een rapport opgemaakt is, doch daaromtrent nog niet is beslist, beslist het bestuursorgaan binnen acht weken na de ontvangst van het verzoek omtrent de inwilliging daarvan. Ingeval toepassing is gegeven aan artikel 5:5, eerste lid, beslist het bestuursorgaan binnen acht weken na de ontvangst van het rapport van de toezichthouder.
2. Indien bij de voorbereiding van de beslissing op het verzoek feiten of belangen naar voren komen, met het oog waarop een nader onderzoek of een nadere afweging plaats dient te vinden, die een verlenging van een in het eerste lid

bedoelde termijn rechtvaardigt, kunnen de genoemde termijnen met ten hoogste twaalf weken verlengd worden. Aan de verzoeker wordt onverwijld mededeling gedaan van de verlenging van de termijn, alsmede van de redenen daarvoor.

Artikel 5:7

1. Een verzoek als bedoeld in artikel 5:4, eerste lid, wordt afgewezen, indien een last onder dwangsom of onder bestuursdwang is opgelegd, doch de in een last vermelde termijn voor het uitvoeren van die last nog niet is verstreken. De verzoeker wordt daarvan zo spoedig mogelijk in kennis gesteld.
2. Het bestuursorgaan deelt de verzoeker mede, of een door de aanvrager verzochte opgelegde last onder dwangsom of onder bestuursdwang is uitgevoerd en, zo dat niet het geval was, welk handhavingsinstrument het zal gaan toepassen. Ook over het resultaat daarvan informeert het vervolgens de verzoeker.

Artikel 5:8

Ingeval het bestuursorgaan een verzoek als bedoeld in artikel 5:4, eerste lid, onderdeel b, inwilligt, handelt het met toepassing van de artikelen 5:27 tot en met 5:32 respectievelijk artikel 5:54.

Afdeling 5.2

Toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens enig wettelijk voorschrift

Artikel 5:9

1. Het bestuursorgaan dat ingevolge een landsverordening bevoegd is tot het opleggen van een bestuurlijke sanctie, bewerkstelligt dat één of meer toezichthouders aangewezen worden, tenzij in die landsverordening voorzien is in een categoriale aanwijzing van toezichthouders.
2. Tenzij bij wettelijk voorschrift anders bepaald is, wordt als toezichthouder slechts aangewezen degene die aangesteld is als ambtenaar, en die niet tevens opsporingsambtenaar is.
3. Van iedere individuele aanwijzing tot toezichthouder wordt mededeling gedaan in de Landscourant van Aruba, met vermelding van de voorschriften waarop de betrokkene toezicht zal uitoefenen.

Artikel 5:10

1. Tenzij bij landsverordening in een categoriale aanwijzing van ambtelijke toezichthouders is voorzien, geschiedt de aanwijzing van een ambtenaar als toezichthouder bij landsbesluit voor ten hoogste vijf jaar, voor iedere toezichthouder afzonderlijk.
2. De voordracht voor een landsbesluit als bedoeld in het eerste lid, geschiedt door de minister onder wiens verantwoordelijkheid het toezicht wordt uitgeoefend.
3. Indien de voordracht, bedoeld in het eerste lid, betrekking heeft op een ambtenaar die werkzaam is bij het ministerie van een andere minister dan degene die de voordracht doet, behoeft de voordracht de instemming van de minister onder wiens ministerie die ambtenaar werkzaam is.
4. Bij het uitvoeren van zijn toezichthoudende taak neemt een toezichthouder de instructies in acht die hem worden gegeven door de minister onder wiens verantwoordelijkheid het toezicht op de naleving van het bij of krachtens een wettelijk voorschrift bepaalde geschiedt. Deze instructies behoeven de instemming van de minister bij wiens ministerie de toezichthouder werkzaam is. Indien die instemming is verkregen, doet de in de eerste volzin bedoelde minister de instructies door tussenkomst van de ambtenaar die belast is met de leiding van de dienst onder wiens verantwoordelijkheid de toezichthouder als ambtenaar werkzaam is, aan deze bekend maken.

Artikel 5:11

1. Bij de uitoefening van zijn taak draagt de toezichthouder een legitimatiebewijs bij zich, dat is uitgegeven door het bestuursorgaan onder verantwoordelijkheid waarvan de toezichthouder werkzaam is.
2. Een toezichthouder toont zijn legitimatiebewijs aanstonds aan degene ten aanzien van wie hij zijn taak uitoefent.
3. Het legitimatiebewijs bevat een foto van de toezichthouder en vermeldt in ieder geval zijn naam en hoedanigheid. Het model van het legitimatiebewijs wordt vastgesteld bij regeling van de minister, belast met de zorg voor de rechte-handhaving.
4. Het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing op de toezichthouder die in een wettelijk geregeld uniform optreedt. Deze deelt, desgevraagd, zijn naam mede aan degene ten aanzien van wie hij zijn taak uitoefent.

Artikel 5:12

1. Indien een toezichthouder een overtreding geconstateerd heeft of feiten waargenomen heeft, die wijzen op een klaarblijkelijk gevaar dat zich een overtreding zal voordoen, maakt hij daarvan een rapport op, dat hij onverwijld aanbiedt aan het bestuursorgaan dat verantwoordelijk was voor zijn aanwijzing als toezichthouder.
2. Het rapport is gedagtekend en vermeldt ten minste:
 - a. een omschrijving van de overtreding die geconstateerd is of plaats te vinden dreigt;
 - b. het voorschrift dat overtreden is of overtreden dreigt te worden;
 - c. gegevens met betrekking tot de vermoedelijke overtreder, voor zover deze vast te stellen zijn;
 - d. de datum waarop, en de aanduiding van de plaats waar de overtreding plaatsgevonden heeft of plaats te vinden dreigt;
 - e. de naam van de toezichthouder.De in onderdeel a bedoelde omschrijving van een geconstateerde overtreding kan worden vervangen door een fotografische afbeelding van de onrechtmatige situatie met vermelding van de plaats, de datum en het tijdstip waarop de foto is genomen.
3. Het rapport is gesteld in de Nederlandse taal.

Artikel 5:13

Een toezichthouder maakt van zijn bevoegdheden slechts gebruik, voor zover dat redelijkerwijs voor de vervulling van zijn taak nodig is.

Artikel 5:14

1. Een toezichthouder is bevoegd, indien gewenst met medeneming van de door hem voor het verrichten van zijn taak noodzakelijk geoordeelde apparatuur, elke plaats, te betreden; zo nodig, verschaft hij zich de toegang met behulp van de sterke arm. Indien het betreft het binnentreden in een woning, treedt hij alleen binnen, indien de bewoner hem daartoe uitdrukkelijk toestemming heeft verleend.
2. De bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, bestaat niet ten aanzien van ruimten, ten tijde van het beoogde binnentreden daadwerkelijk in gebruik voor:
 - a. een godsdienstoefening of een bezinningsbijeenkomst van levensbeschouwelijke aard;

- b. een vergadering van de Staten of een commissie daarvan;
 - c. een terechtzitting.
3. Een toezichthouder is, indien hij zulks voor zijn taakvervulling nodig oordeelt, bevoegd zich te doen vergezellen door de personen die daartoe door hem aangewezen zijn.

Artikel 5:15

Een toezichthouder is bevoegd van degene ten aanzien van wie hij zijn taak uitoefent te vorderen dat deze zijn identiteit aantoont.

Artikel 5:16

1. Een toezichthouder is bevoegd bij de uitoefening van zijn taak inzage te vorderen van zakelijke gegevens en bescheiden..
2. Hij is bevoegd van de gegevens en de bescheiden, bedoeld in het eerste lid, kopieën te maken of te doen maken.
3. Indien het maken van kopieën niet ter plaatse geschieden kan, is hij bevoegd de betrokken bescheiden voor dat doel gedurende een korte tijd mee te nemen tegen een door hem af te geven schriftelijk bewijs.

Artikel 5:17

1. Een toezichthouder is bevoegd zaken te onderzoeken, aan opneming te onderwerpen en daarvan monsters te nemen. Hij is bevoegd daartoe verpakkingen te openen.
2. Indien het onderzoek, de opneming of de monsterneming niet ter plaatse geschieden kan, is de toezichthouder bevoegd de zaken voor dat doel gedurende een korte tijd mee te nemen tegen een door hem af te geven schriftelijk bewijs.
3. De belanghebbende wordt zo spoedig mogelijk in kennis gesteld van de resultaten van het onderzoek, de opneming of de monsterneming.
4. De genomen monsters worden, voor zover mogelijk, teruggegeven.

Artikel 5:18

1. Een toezichthouder is bevoegd vervoermiddelen te onderzoeken met betrekking waartoe hij een toezichthoudende taak heeft.

2. Hij is bevoegd vervoermiddelen waarmee naar zijn redelijk oordeel zaken worden vervoerd, met betrekking waartoe hij een toezichthoudende taak heeft, op hun lading te onderzoeken.
3. Hij is bevoegd van de bestuurder van een vervoermiddel inzage te vorderen van de wettelijk voorgeschreven bescheiden met betrekking waartoe hij een toezichthoudende taak heeft.
4. Hij is bevoegd van de bestuurder van een voertuig of van de schipper van een vaartuig dat zich in de Arubaanse territoriale zee bevindt, te vorderen dat deze zijn voertuig of vaartuig stilhoudt respectievelijk gaande houdt en het vervolgens naar een door hem te bepalen plaats overbrengt, indien hij zulks noodzakelijk oordeelt met het oog op het onderzoek van het voertuig of vaartuig.
5. Bij regeling van de minister, belast met rechtshandhaving, kan nader worden bepaald, op welke wijze de in het vierde lid bedoelde vordering tot stil- of gaande houden gedaan wordt.

Artikel 5:19

1. Een ieder is verplicht aan een toezichthouder binnen de door hem gestelde redelijke termijn alle medewerking te verlenen, die deze redelijkerwijs kan vorderen bij de uitoefening van zijn bevoegdheden.
2. Degene die op grond van een wettelijk voorschrift verplicht is tot geheimhouding, is bevoegd het verlenen van medewerking aan een toezichthouder te weigeren, voor zover dit uit zijn geheimhoudingsplicht voortvloeit.

Afdeling 5.3

Herstelsancties

§ 5.3.1

Algemene bepalingen

Artikel 5:20

Indien blijkt het rapport van de toezichthouder een overtreding heeft plaatsgevonden en de gehele of een gedeeltelijke ongedaanmaking of beëindiging van die overtreding mogelijk is, legt het daartoe bevoegde bestuursorgaan een herstelsanctie op, tenzij:

- a. naar redelijke verwachting binnen korte tijd concreet uitzicht bestaat op het beoogde herstel van die overtreding of de legalisering van de onrechtmatige situatie; of

- b. het treffen van de sanctie voor een of meer van de daarbij betrokkenen on-evenredig zou zijn in verhouding met de daarmee te dienen belangen of
- c. aannemelijk is dat de aan de uitvoering van de sanctie verbonden kosten niet volledig op de overtreder verhaald kunnen worden en de omvang daarvan niet in verhouding staat tot het met de handhaving van wettelijke voorschriften te dienen belang.

Artikel 5:21

1. Voordat het bestuursorgaan een herstelsanctie oplegt, zendt het een afschrift van het daaraan ten grondslag liggende rapport van een toezichthouder aan de overtreder, mits deze bekend is, en aan de rechthebbende op de zaak waarop de last betrekking heeft, of doet dit aan deze uitreiken. Het afschrift gaat vergezeld van een uitnodiging om binnen een door het bestuursorgaan bepaalde termijn zijn zienswijze met betrekking tot de inhoud van het rapport bij hem naar voren te brengen. Op het afschrift ontbreekt de naam van de toezichthouder.
2. Indien de overtreder of de rechthebbende op de zaak waarop de last betrekking heeft, daarom schriftelijk verzoekt, draagt het bestuursorgaan er, zo mogelijk, zorg voor dat de essentie van de in het eerste lid bedoelde gegevens aan de overtreder mondeling medegedeeld worden in, naar keuze van de overtreder of de rechthebbende, de Papiamentse, Engelse of Spaanse taal.
3. In afwijking van artikel 5:2, eerste lid, bestaat de bevoegdheid tot oplegging van een bestuurlijke sanctie in de vorm van een last onder dwangsom eveneens, indien in een rapport van een toezichthouder feiten vermeld zijn, die wijzen op het klaarblijkelijk gevaar dat zich in de nabije toekomst een te voorkomen overtreding zal voordoen, of indien het bestuursorgaan op grond van eigen onderzoek vastgesteld heeft, dat klaarblijkelijk gevaar dreigt dat zich in de naaste toekomst een te voorkomen overtreding zal voordoen en dringende en spoedeisende belangen vergen dat het bestuursorgaan een last als vorenbedoeld oplegt zonder dat een toezichthouder heeft geconstateerd dat daadwerkelijk een overtreding heeft plaatsgevonden. In het laatste geval wordt binnen een week na de oplegging toepassing gegeven aan artikel 5:12 en aan de voorgaande leden.
4. Indien spoedeisende en zwaarwegende belangen zulks vereisen, kan het bestuursorgaan afzien van toepassing van het eerste lid. In dat geval wordt bij het opleggen van de herstelsanctie of zo spoedig mogelijk daarna overeenkomstige toepassing gegeven aan het bepaalde in het eerste lid.

Artikel 5:22

Een bestuursorgaan legt geen nieuwe herstelsanctie op, zolang een andere wegens dezelfde overtreding opgelegde herstelsanctie van kracht is.

§ 5.3.2

Last onder dwangsom

Artikel 5:23

Tot het opleggen van een last onder dwangsom is bevoegd het bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor de naleving van het overtreden wettelijk voorschrift.

Artikel 5:24

Een beschikking tot oplegging van een last onder dwangsom vermeldt een omschrijving van de geconstateerde of verwachte overtreding, het wetsartikel dat de gedraging tot overtreding bestempelt, en, zo duidelijk mogelijk, de te nemen herstelmaatregelen. De beschikking vermeldt voorts de termijn gedurende welke de overtreder de last kan uitvoeren zonder de dwangsom te verbeuren.

Artikel 5:25

1. Het bedrag van een dwangsom staat in redelijke verhouding tot de zwaarte van de overtreding en tot het met de last beoogde doel.
2. De dwangsom kan bestaan uit:
 - a. een bedrag ineens;
 - b. een bedrag per tijdseenheid dat de last niet volledig is uitgevoerd.
3. Bij toepassing van het tweede lid, onderdeel b, wordt in de last het bedrag vermeld, boven hetwelk geen dwangsom meer verbeurd wordt.

Artikel 5:26

1. Het bestuursorgaan dat een last onder dwangsom opgelegd heeft, kan, ingeval de overtreder aantoonbaar blijvend of tijdelijk geheel of gedeeltelijk in de onmogelijkheid te verkeren om aan alle uit de last voortvloeiende verplichtingen te voldoen, op diens verzoek:
 - a. de last intrekken,
 - b. de looptijd ervan verlengen, of

- c. het bedrag van de dwangsom verminderen, indien de omvang van de last verminderd is.
2. Het bestuursorgaan dat een last onder dwangsom opgelegd heeft, kan op verzoek van de overtreder de last opheffen, indien de beschikking een jaar van kracht geweest is, zonder dat de verbeurde dwangsom ingevorderd is.

Artikel 5:27

1. Het bestuursorgaan beslist bij beschikking omtrent de invordering van een dwangsom, nadat het geconstateerd heeft dat de last niet, niet tijdig of niet volledig uitgevoerd is.
2. De beschikking, bedoeld in het eerste lid, vermeldt het verbeurde bedrag. Indien de last gedeeltelijk uitgevoerd is, kan het verbeurde bedrag minder bedragen dan het in de last genoemde bedrag.
3. De opdracht tot betaling van het bedrag van de dwangsom, wordt hetzij onverwijld tegen een verklaring van ontvangst in persoon aan de overtreder uitgereikt, hetzij onverwijld bij aangetekend schrijven aan hem toegezonden; in beide gevallen wordt de beschikking tot invordering en een afschrift van het rapport waarin de niet-naleving geconstateerd werd, bijgevoegd.
4. De bevoegdheid tot invordering van een verbeurde dwangsom vervalt een jaar na de dag waarop de beschikking, bedoeld in het tweede lid, verzonden werd.

Artikel 5:28

1. Indien uit een beschikking tot intrekking of wijziging van een last onder dwangsom voortvloeit dat een reeds gegeven beschikking tot invordering van die dwangsom niet in stand kan blijven, vervalt de laatstbedoelde beschikking.
2. Het bestuursorgaan kan een nieuwe beschikking tot invordering geven, die in overeenstemming is met een gewijzigde last onder dwangsom.

Artikel 5:29

1. Een verbeurde dwangsom wordt betaald binnen acht weken, nadat de opdracht tot betaling, bedoeld in artikel 5:27, eerste lid, tweede volzin, verzonden werd.
2. De overtreder is in verzuim, indien hij niet binnen de in het eerste lid genoemde termijn betaald heeft, en is vanaf die datum verschuldigd de wettelijke rente, bedoeld in artikel 120 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek van Aruba.
3. Bij gebreke van betaling van het bedrag van de dwangsom stelt het bestuursorgaan de overtreder bij aangetekend schrijven in kennis van het feit dat hij

binnen een termijn van twee weken na de datum van verzending van dat schrijven alsnog aan zijn betalingsverplichting dient te voldoen. Het schrijven bevat de aanzegging dat het verschuldigde bedrag, vermeerderd met de daarover verschuldigde wettelijke rente, voor zover dat bedrag niet binnen de in de eerste volzin gestelde termijn volledig voldaan is, alsmede de aanzegging dat de de invorderings- en aanmaningskosten bij dwangbevel ingevorderd zullen worden.

Artikel 5:30

1. Bij gebreke van betaling na de verzending van de aanmaning, bedoeld in artikel 5:29, derde lid, doet het bestuursorgaan bedoeld in artikel 5:29, derde lid, het bedrag van de dwangsom, vermeerderd met de wettelijke rente en de op de aanmaning en invordering betrekking hebbende kosten, invorderen door de Ontvanger der belastingen, tenzij reeds meer dan een jaar verlopen is sinds de datum van verzending van de aanmaning, bedoeld in artikel 5:29, derde lid. De Ontvanger vordert de dwangsom in met toepassing van de voorschriften van de Landsverordening houdende regeling van de invordering van belastingen, bijdragen en vergoedingen door middel van dwangschriften, alsmede van de rechtspleging inzake van belastingen, bijdragen en vergoedingen (AB 1988 no. GT 12).
2. Indien het bestuursorgaan in een geval als bedoeld in het eerste lid, een publiekrechtelijke rechtspersoon is, doet het het bedrag van de dwangsom invorderen met toepassing van de daaromtrent in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van Aruba gestelde voorschriften.

Artikel 5:31

Een dwangsom die verbeurd werd door een natuurlijke persoon, vervalt bij diens overlijden, voor zover het bedrag van de dwangsom niet reeds volledig betaald werd of ingevorderd is.

Artikel 5:32

Indien bij rechterlijke uitspraak onherroepelijk vastgesteld is, dat ten onrechte beslist werd dat een dwangsom verbeurd is, wordt de betaalde geldsom, vermeerderd met de wettelijke rente sinds de dag van betaling, binnen zes weken na de datum van het rechterlijk oordeel door de minister, belast met de zorg voor het algemeen be-

heer van en het toezicht op de inkomsten en uitgaven van het Land, aan de recht-hebbende betaalbaar gesteld.

§ 5.3.3

Last onder bestuursdwang

Artikel 5:33

1. Tot het opleggen van een last onder bestuursdwang is bevoegd de minister die verantwoordelijk is voor de naleving van een overtreden wettelijk voorschrift.
2. Een minister legt geen last onder bestuursdwang op, zolang met een last onder dwangsom een gehele of gedeeltelijke ongedaanmaking of beëindiging van de overtreding, dan wel het wegnemen of beperken van de gevolgen van de over-treding bereikt kan worden.
3. In afwijking van het tweede lid is een minister als bedoeld in het eerste lid, be-voegd om, zonder dat tevoren een last onder dwangsom is opgelegd, terstond een last onder bestuursdwang op te leggen, indien:
 - a. naar zijn oordeel niet met voldoende zekerheid vast te stellen is, wie de overtreding heeft begaan;
 - b. met het oog op de betrokken belangen of de spoedeisendheid van het geval een onmiddellijk optreden tegen de als gevolg van de overtreding ontstane onrechtmatige situatie vereist is, of
 - c. op voorhand duidelijk is dat de overtreder een last onder dwangsom niet, niet tijdig of niet volledig zal uitvoeren.
4. De toepassing van bestuursdwang geschiedt op kosten van de overtreder, ten-zij deze kosten redelijkerwijs niet of niet geheel te zijnen laste behoren te ko-men.

Artikel 5:34

1. Een beschikking tot oplegging van een last onder bestuursdwang bevat een beschrijving van de overtreding, het wetsartikel dat de gedraging tot overtreding bestempelt, en, zo duidelijk mogelijk, de te nemen herstelmaatregelen. De be-schikking vermeldt voorts de termijn waarbinnen de herstelmaatregelen moeten worden uitgevoerd teneinde te voorkomen dat bestuursdwang toegepast wordt en zij vermeldt tevens, in hoeverre de kosten van eventueel toegepaste be-stuursdwang ten laste van de overtreder zullen worden gebracht.
2. Artikel 5:26, eerste lid, onderdelen a en b, is van overeenkomstige toepassing.

3. De beschikking tot oplegging van een last onder bestuursdwang wordt tevens in afschrift toegezonden aan de rechthebbende op het gebruik van de zaak waarop de last betrekking heeft, en aan de rechthebbende op het gebruik van de ruimte die betreden moet worden om de bestuursdwang ten uitvoer te leggen, ingeval die rechthebbende niet de overtreder is.

Artikel 5:35

De minister die een last onder dwangsom heeft opgelegd, doet toepassing geven aan de aangekondigde bestuursdwang, zodra hem gebleken is dat de last niet of niet volledig uitgevoerd is.

Artikel 5:36

1. Teneinde de aangezegde bestuursdwang toe te passen hebben de door de minister, bedoeld in artikel 5:35, daartoe gemachtigde personen toegang tot elke plaats, voor zover dat redelijkerwijs voor de effectuering van die bestuursdwang nodig is. Artikel 5:14, derde lid, is van toepassing.
2. Indien het voor de effectuering van de bestuursdwang nodig is een plaats te betreden, die niet rechtstreeks bij de overtreding betrokken is, doch door welke de plaats van de overtreding bereikt moet worden, wordt de eerstbedoelde plaats niet betreden, dan nadat de betrokken minister de rechthebbende op die plaats ten minste achtenveertig uren tevoren schriftelijk de betreding van die plaats aangezegd heeft. Artikel 5:14, derde lid, is van toepassing.
3. Het tweede lid geldt niet, indien een tijdige aanzegging vanwege de met het herstel vereiste spoed niet mogelijk is. De aanzegging geschiedt alsdan zo spoedig mogelijk; zij omschrijft de wijze waarop de minister zich voorstelt de betreding te doen plaatsvinden. Artikel 5:14, derde lid, is van toepassing.
4. De kosten van de eventuele door het betreden van een plaats als bedoeld in het tweede lid, veroorzaakte schade worden door het Land vergoed, voor zover die schade redelijkerwijs niet ten laste van de rechthebbende behoort te komen, onverminderd het recht van het Land tot verhaal van deze schade op degene tot wie de last onder bestuursdwang zich richtte.

Artikel 5:37

De minister die bestuursdwang toepast, is bevoegd tot het in het kader daarvan doen verzegelen van gebouwen, terreinen en al hetgeen zich daarin of daarop bevindt.

Artikel 5:38

1. Voor zover de toepassing van bestuursdwang dit naar zijn oordeel vergt, kan een minister zaken doen meevoeren en opslaan.
2. De betrokken minister doet van het meevoeren en opslaan een rapport opmaken. Een afschrift van het rapport wordt verstrekt aan degene die de zaken onder zijn beheer had op het tijdstip waarop de bestuursdwang uitgevoerd werd.
3. De betrokken minister draagt zorg voor de bewaring van de opgeslagen zaken en geeft deze zaken terug aan de rechthebbende. Hij kan de teruggave opschorten, totdat de verschuldigde kosten van bestuursdwang en bewaring voldaan zijn. Indien de rechthebbende niet tevens de overtreder is, kan de minister de teruggave opschorten, totdat de kosten van bewaring voldaan zijn.

Artikel 5:39

1. Indien een ingevolge artikel 5:38 meegevoerde en opgeslagen zaak niet binnen dertien weken nadat zij meegevoerd is, kan worden teruggegeven, is de betrokken minister bevoegd de zaak in het openbaar te verkopen. De opbrengst van de verkoop wordt gestort in de consignatiekas van het Land.
2. In afwijking van het eerste lid, is de betrokken minister bevoegd een opgeslagen zaak eerder en onderhands te verkopen, indien de ingevolge artikel 5:33, vierde lid, verschuldigde kosten van bewaring, vermeerderd met de geraamde kosten van de verkoop, in verhouding tot de waarde van de zaak onevenredig hoog dreigen te worden.
3. Een verkoping als bedoeld in het tweede lid, vindt evenwel niet eerder plaats dan na verloop van twee weken na de verstrekking van het afschrift van het proces-verbaal van meevoeren en opslaan, tenzij het aan bederf onderhevige zaken betreft.
4. Gedurende drie jaren na het tijdstip van verkoop van een opgeslagen zaak heeft degene die kan aantonen op dat tijdstip eigenaar daarvan te zijn geweest, recht op de opbrengst van de verkoop onder aftrek van de ingevolge artikel 5:33, vierde lid, verschuldigde kosten en de kosten van de verkoop. Na het verstrijken van deze termijn vervalt een eventueel in de consignatiekas aanwezig saldo aan het Land.
5. Indien naar het oordeel van de minister de verkoop van een opgeslagen zaak niet mogelijk is, kan hij die zaak om niet aan een derde in eigendom overdragen of laten vernietigen. Het eerste tot en met het derde lid zijn van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5:40

1. Indien een minister als bedoeld in artikel 5:33, eerste lid, de feitelijke situatie die een overtreding oplevert, zodanig ernstig oordeelt dat de totstandkoming van de beschikking, bedoeld in artikel 5:34, eerste lid, niet afgewacht kan worden, doet hij onmiddellijk bestuursdwang toepassen. Tot de bestuursdwang kan in zodanig geval behoren het onverwijld vernietigen van een zaak.
2. Zo spoedig mogelijk na toepassing van het eerste lid geeft de betrokken minister toepassing aan artikel 5:34.

Artikel 5:41

1. De betrokken minister geeft een beschikking omtrent de hoogte van de kosten die verbonden waren aan de toepassing van de bestuursdwang, en zendt onverwijld bij aangetekend schrijven een afschrift van de beschikking aan degene op wiens kosten de bestuursdwang toegepast werd.
2. Tot de kosten van bestuursdwang behoren de kosten van voorbereiding daarvan, voor zover deze gemaakt zijn na het verstrijken van de termijn waarbinnen de last uitgevoerd had moeten worden. Deze kosten zijn ook verschuldigd, voor zover als gevolg van het alsnog uitvoeren van de last geen bestuursdwang toegepast is.
3. Ingeval degene op wiens kosten de bestuursdwang toegepast werd, in staat van faillissement verklaard is, vormen de kosten die het Land gemaakt heeft, doordat zij derden heeft moeten inhuren voor het geheel of gedeeltelijk toepassen van de bestuursdwang, een bevoorrechte schuld.

Artikel 5:42

De artikelen 5:29 en 5:30, eerste lid, zijn van overeenkomstige toepassing op de betaling en de invordering van de aan de uitoefening van de bestuursdwang verbonden kosten.

Afdeling 5.4

Bestraffende sancties

§ 5.4.1

Algemene bepalingen

Artikel 5:43

1. Bij landsverordening wordt bepaald, of en door welk bestuursorgaan een bestraffende sanctie kan worden opgelegd.
2. Bestraffende sancties worden uitsluitend opgelegd, ingeval de naam en het adres van de overtreder bekend zijn.

Artikel 5:44

1. Voordat het bestuursorgaan een bestraffende sanctie oplegt, zendt het bij aangetekend schrijven een afschrift van het rapport van de toezichthouder aan degene die in het rapport als vermoedelijke overtreder vermeld is, of doet dit aan hem uitreiken, vergezeld van de mededeling dat hij binnen een door het bestuursorgaan bepaalde termijn van ten minste vier en ten hoogste twaalf weken zijn zienswijze met betrekking tot de inhoud van het afschrift bij hem naar voren kan brengen. Op het afschrift ontbreekt de naam van de toezichthouder.
2. Degene die wordt gehoord met het oog op het aan hem opleggen van een bestraffende sanctie, is niet verplicht ten behoeve daarvan verklaringen omtrent de overtreding af te leggen. In de uitnodiging, bedoeld in het eerste lid, wordt hierop gewezen.
3. Indien degene aan wie de uitnodiging, bedoeld in het eerste lid, gericht is, daarom schriftelijk verzoekt, draagt het tot het opleggen bevoegde bestuursorgaan er zorg voor dat de essentie van de in het eerste lid bedoelde gegevens mondeling medegedeeld wordt in, naar keuze van de betrokkene, de Papiamentse, de Engelse of de Spaanse taal.

Artikel 5:45

1. Indien degene aan wie de uitnodiging, bedoeld in artikel 5:44, eerste lid, gericht is, gebruik maakt van de bevoegdheid om zijn zienswijze met betrekking tot een overtreding mondeling naar voren te brengen tegenover een bestuursorgaan, wordt hem, indien het bestuursorgaan hem naar aanleiding van zijn ver-

klaringen nadere vragen met betrekking tot de overtreding wenst te stellen, tevoren medegedeeld dat hij niet tot antwoorden verplicht is.

2. Van de zienswijze van de betrokkene wordt een verslag gemaakt, dat aan de betrokkene toegezonden wordt.

Artikel 5:46

Indien het tot het opleggen van een sanctie bevoegde bestuursorgaan, nadat de overtreder gebruik gemaakt heeft van de mogelijkheid om zijn zienswijze naar voren te brengen, beslist dat voor de overtreding geen bestraffende sanctie opgelegd zal worden, wordt dit schriftelijk aan de overtreder medegedeeld.

Artikel 5:47

Een bestuursorgaan legt geen bestraffende sanctie op, voor zover de overtreding niet aan de overtreder verweten kan worden.

Artikel 5:48

1. De bevoegdheid tot het opleggen van een bestraffende sanctie vervalt vijf jaren na het tijdstip waarop de overtreding geconstateerd werd.
2. Indien tegen een opgelegde bestraffende sanctie bezwaar gemaakt wordt of beroep is ingesteld, wordt de in het eerste lid bedoelde vervaltermijn opgeschort, totdat onherroepelijk op het bezwaar of beroep beslist is.

Afdeling 5.4.2

Bestuurlijke boete

Artikel 5:49

Deze afdeling is niet van toepassing op de intrekking of wijziging van een aanspraak op de verstrekking van financiële middelen.

Artikel 5:50

1. Het bestuursorgaan dat bevoegd is tot het opleggen van een bestuurlijke boete, beslist binnen dertien weken na de dagtekening van het rapport van de toezichthouder, met inachtneming van artikel 5:3 en artikel 5:43, bij beschikking, of het een de bestuurlijke boete zal opleggen.

2. Mandaat tot het opleggen van een bestuurlijke boete wordt niet verleend aan degene die van de overtreding een rapport opgemaakt heeft.

Artikel 5:51

1. De beschikking tot oplegging van een bestuurlijke boete vermeldt:
 - a. de naam van de overtreder;
 - b. het voorschrift dat overtreden is;
 - c. een beschrijving van de overtreding;
 - d. de datum van constatering van de overtreding;
 - e. het bedrag van de boete.
2. De beschikking wordt onverwijld per aangetekend schrijven aan de overtreder toegezonden.

Artikel 5:52

1. De landsverordening bepaalt de bestuurlijke boete die wegens een bepaalde overtreding ten hoogste opgelegd kan worden.
2. Tenzij de hoogte van de bestuurlijke boete voor een overtreding precies vastgesteld is, stemt het tot het opleggen van de boete bevoegde bestuursorgaan de hoogte van de boete af op de ernst van de overtreding en de mate waarin deze aan de overtreder verweten kan worden. Het houdt daarbij, zo nodig, rekening met de omstandigheden waaronder de overtreding gepleegd is.
3. Indien de hoogte van de bestuurlijke boete bij landsverordening vastgesteld is, legt het bestuursorgaan niettemin een lagere boete op, indien de overtreder aannemelijk maakt dat de vastgestelde bestuurlijke boete wegens bijzondere omstandigheden te hoog is.
4. Artikel 1:1, tweede lid, van het Wetboek van Strafrecht van Aruba is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 5:53

Geen bestuurlijke boete wordt opgelegd:

- a. ingeval de overtreder op het tijdstip van de beslissing tot oplegging van de boete overleden is;
- b. ingeval aan de overtreder wegens dezelfde overtreding reeds eerder een bestuurlijke boete opgelegd is;

- c. ingeval aan hem een uitnodiging als bedoeld in artikel 5:44, eerste lid, toegesonden of uitgereikt werd en de daarin genoemde periode nog niet verstreken is.

Artikel 5:54

De artikelen 5:27 tot en met 5:32 zijn van overeenkomstige toepassing op een opgelegde bestuurlijke boete, tenzij in een landsverordening anders bepaald is.

Artikel 5:55

De verplichting tot betaling of verdere betaling van een opgelegde bestuurlijke boete vervalt bij overlijden van degene aan wie de boete opgelegd werd.

HOOFDSTUK 6

Mandaat

Artikel 6:1

Onder mandaat wordt verstaan de bevoegdheid om in naam van een bestuursorgaan beschikkingen te geven.

Artikel 6:2

Een door de gemandateerde binnen de grenzen van zijn bevoegdheid gegeven beschikking geldt als een beschikking van de mandaatgever.

Artikel 6:3

1. Een bestuursorgaan kan mandaat verlenen, tenzij bij wettelijk voorschrift anders bepaald is, of de aard van de bevoegdheid zich tegen de mandaatverlening verzet.
2. Mandaat wordt niet verleend, indien het betreft een bevoegdheid:
 - a. tot het vaststellen van algemeen verbindende voorschriften, tenzij bij de verlening van die bevoegdheid in mandaatverlening is voorzien;
 - b. tot het geven van een beschikkingen ten aanzien waarvan de aard van de voorgeschreven besluitvormingsprocedure zich anderszins tegen de mandaatverlening verzet.

3. Mandaat tot het beslissen op een bezwaarschrift wordt niet verleend aan degene die de beschikking waartegen het bewaar zich richt, krachtens mandaat heeft genomen.

Artikel 6:4

1. Indien de gemandateerde niet werkzaam is onder verantwoordelijkheid van de mandaatgever, behoeft de mandaatverlening de instemming van de gemandateerde en van degene onder wiens verantwoordelijkheid hij werkt.
2. Het eerste lid is niet van toepassing, indien bij wettelijk voorschrift in de bevoegdheid tot de mandaatverlening is voorzien.

Artikel 6:5

- 1 Een bestuursorgaan kan hetzij een algemeen mandaat hetzij een mandaat voor een bepaald geval verlenen.
- 2 Een algemeen mandaat wordt schriftelijk verleend; van de mandaatverlening wordt kennis gegeven in de Landscourant van Aruba. Een mandaat voor een bepaald geval wordt in ieder geval schriftelijk verleend, indien de gemandateerde niet werkzaam is onder verantwoordelijkheid van de mandaatgever.

Artikel 6:6

1. De mandaatgever kan de gemandateerde per geval of in het algemeen instructies geven ter zake van de uitoefening van de gemandateerde bevoegdheid.
2. De gemandateerde verschaft de mandaatgever op diens verzoek inlichtingen over de uitoefening van de bevoegdheid.

Artikel 6:7

De mandaatgever blijft bevoegd de gemandateerde bevoegdheid uit te oefenen.

Artikel 6:8

1. De mandaatgever kan het mandaat te allen tijde intrekken.
2. Een algemeen mandaat wordt schriftelijk ingetrokken; de intrekking wordt bekendgemaakt in de Landscourant van Aruba.

Artikel 6:9

1. De mandaatgever kan in de beschikking tot mandaatverlening opnemen dat door de gemandateerde ondermandaat mag worden verleend.
2. Op in de ondermandaat gegeven beschikkingen zijn de overige artikelen van dit hoofdstuk van overeenkomstige toepassing.

Artikel 6:10

Een krachtens mandaat gegeven beschikking vermeldt namens welk bestuursorgaan zij gegeven is.

Artikel 6:11

1. Een bestuursorgaan kan bepalen dat door hem gegeven beschikkingen namens hem ondertekend kunnen worden, tenzij bij wettelijk voorschrift anders is bepaald of de aard van de bevoegdheid zich hiertegen verzet.
2. Bij toepassing van het eerste lid moet uit de beschikking blijken, dat zij door het bestuursorgaan zelf gegeven is.

Artikel 6:12

De artikelen 6:1 tot en met 6:11 zijn van overeenkomstige toepassing, indien een bestuursorgaan aan een ander, werkzaam onder zijn verantwoordelijkheid, volmacht verleent tot het verrichten van privaatrechtelijke rechtshandelingen of machtiging verleent tot het verrichten van handelingen die noch een beschikking, noch een privaatrechtelijke rechtshandeling zijn.

HOOFDSTUK 7

Slotbepalingen

Artikel 7:1

1. Deze landsverordening wordt aangehaald als Landsverordening algemene bepalingen bestuursrecht.

2. Zij treedt in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip, hetwelk voor de afzonderlijke hoofdstukken, de verschillende onderdelen of artikelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Gegeven te Oranjestad,

De minister van Algemene Zaken, Innovatie, Overheidsorganisatie,
Infrastructuur en Ruimtelijk Ordening,

De minister van Justitie en Sociale Zaken,

De minister van Transport, Integriteit, Natuur en Ouderenzaken,

De minister van Economische Zaken, Communicatie en Duurzame Ontwikkeling,

De minister van Toerisme en Volksgezondheid,

De minister van Arbeid, Energie en Integratie,

De minister van Onderwijs en Sport,

De minister van Financiën en Cultuur,